

PLEASE NOTE! THIS IS PARALLEL PUBLISHED VERSION OF THE ORIGINAL ARTICLE

To cite this Article: Kivelä, S. (2014) Paikkaan juurtuneisuus ja ammattikorkeakoulujen alueellinen vaikuttaminen. AMK-lehti/UAS Journal, 1.

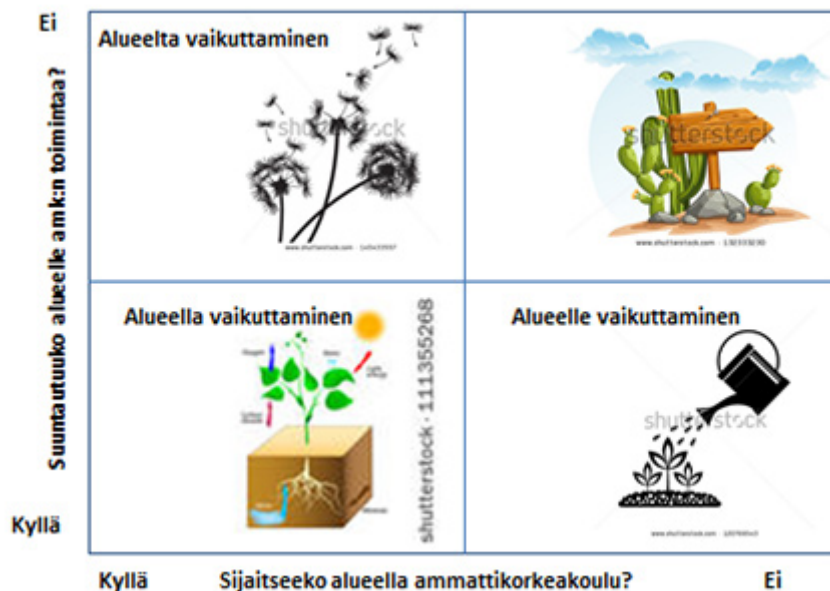
URL: https://arkisto.uasjournal.fi/uasjournal_2014-1/kivela.html

Paikkaan juurtuneisuus ja ammattikorkeakoulujen alueellinen vaikuttaminen

Yliopettaja, Susanna Kivelä, Laurea-ammattikorkeakoulu, susanna.kivela@laurea.fi

Jossain oleminen ja sijaitseminen alueellisen vaikuttavuuden ulottuvuutena

Ammattikorkeakoulut sijaitsevat ja toimivat aina jossain, joten niiden alueellisen vaikuttamisen voi ajatella muodostuvan sekä jossain sijaitsemisen että toiminnan kohdentumisen alueellisesta vaikutuksesta. Yksinkertaistaen alueella joko on tai ei ole ammattikorkeakoulua ja alueelle joko kohdistuu tai ei kohdistu ammattikorkeakoulun toimintaa. Alueella vaikuttaminen on kaikkein voimakkainta alueellista vaikuttamista ja käsittää sekä toiminnan kohdentumisen että sijaitsemisen vaikutukset. Alueelta vaikuttamisella viitataan tilanteeseen, jossa ammattikorkeakoulun toiminnan vaikutukset kurottuvat lähialueen ulkopuolelle. Kohdealueen näkökulmasta kyse on alueelle vaikuttamisesta (kuva 1). Luokittelu on mekaaninen eivätkä luokat ole toisiaan poissulkevia, mutta auttaa huomioimaan jossain sijaitsemisen ja toiminnan kohdentumisen kahtena alueellisen vaikuttamisen ulottuvuutena, joita voi tarkastella ja kehittää erikseen ja suhteessa toisiinsa. On hyvä pohtia, poikkeako alueelle vaikuttaminen alueella vaikuttamisesta.

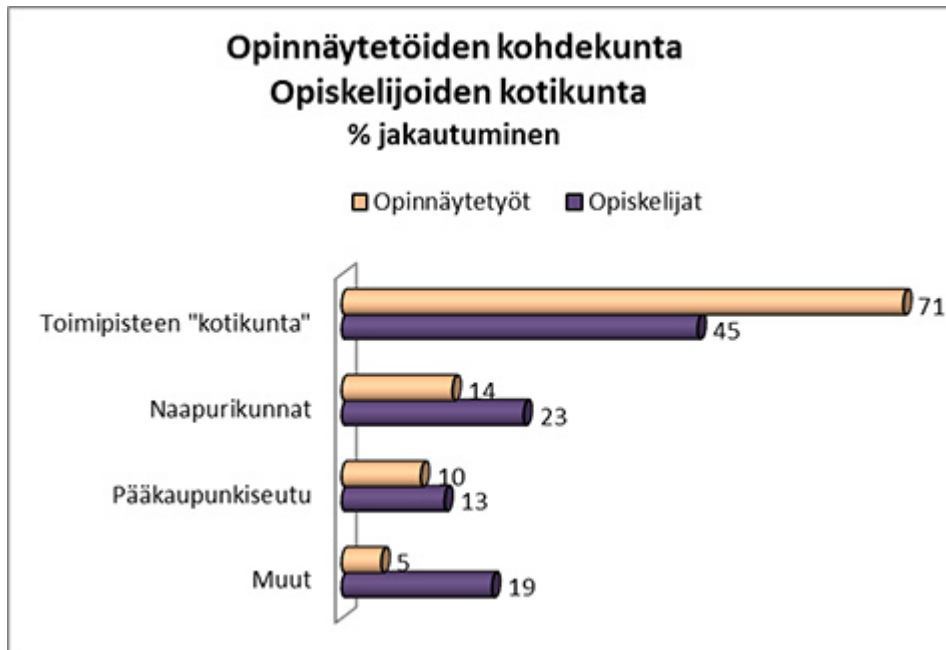

Kuva 1. Sijainti ja toiminnan suuntautuminen alueellisen vaikuttamisen ulottuvuuksina.

Seuraavassa tarkastellaan ensin lyhyesti alueellista vaikuttamista toiminnan kohdentumisen näkökulmasta, sen jälkeen pohditaan ammattikorkeakoulujen paikkaan juurtuneisuutta ja lopuksi sitä, miten paikkasuhteen tuottamia positiivisia vaikutuksia tulisi vaalia.

Ammattikorkeakoulun vaikutusalue on sen toiminnan alueellinen ulottuvuus. Vaikutusalueen ydin asettuu käytännössä ammattikorkeakoulun sijaintipaikkaan, -paikkoihin tai muihin alueellisen läsnäolon solmukohtiin. Etäisyyden kasvaessa ammattikorkeakoulun alueellisen vaikutuksen voi olettaa pienenevän. Lähellä oleminen tukee erityisellä tavalla vuorovaikutusta. Läheisyys pienentää toimijoiden kynnystä siirtyä epävirallisista ja sattumanvaraisesta kohtaamisesta tavoitteellisempaan ja virallisempaankin keskusteluun. Kasvokkainkohtaukset ja yhdessäolo välittävät hiljaista tietoa. Paikan päällä syntyy tietoisuus muista ja muiden toiminnasta. Tietoisuus alueen muista toimijoista ja heidän toiminnasta luo kontekstin ammattikorkeakoulun toiminnalle. (Nova 2005.)

Vaikutusalueen rakentumiseen vaikuttavat etäisyyden ja saavutettavuuden lisäksi tietenkin myös monet muut seikat kuten kilpailu, toiminnan volyyymi, erikoistuminen ja vaikutusalueen rakennetta koskevat tietoiset toimenpiteet. Lähtökohtaisesti voi silti olettaa, että esimerkiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan määrä vähenee etäisyyden kasvaessa ja toiminta kasautuu lähelle. Esimerkiksi valitun laajalla metropolialueella sijaitsevan kampuksen opinnäytetöiden kohdekunnat (jos tiedossa) ovat maantieteellisesti keskittyneemmät kuin esimerkiksi kampuksen opiskelijoiden maantieteellinen jakauma kotikunnan perusteella tarkasteltuna (kuva 2).

Kuva 2. Esimerkki alueellisesta vaikuttavuudesta toiminnan alueellisen kohdentumisen näkökulmasta (opinnäytetyöt 350 kpl, opiskelijat 950 kpl).

Paikkaan juurtuneisuuden tuottamat positiiviset vaikutukset

Sitä keskinäisuhdetta, jonka läsnäolo ja sosiaaliset vuorovaikutussuhteet rakentavat ammattikorkeakoulun ja alueen toimijoiden välille, kutsutaan paikkaan juurtumiseksi (Oinas 1998). Paikkaan juurtumisen seurauksena alueen rakenteet ja prosessit muovautuvat tukemaan ammattikorkeakoulun toimintaa ja ammattikorkeakoulu kytkeytyy osaksi alueen epävirallisia ja virallisia rakenteita ja prosesseja.

Paikkaan juurtuneisuuden muovaamat rakenteet ja prosessit tukevat ammattikorkeakoulun ja alueen toimijoiden keskinäistä vuorovaikutusta ja toimintaa puolin ja toisin. Ajansaatossa muotoutuneisiin toimintatapoihin varastoituu hiljaista tietoa, joka siirtyy eteenpäin ja muuntuu erilaisten sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden kautta. Tällaista rakenteisiin ja prosesseihin varastoitunutta hiljaista tietoa sanotaan tahmeaksi. Alueen toimintakulttuuriin juurtunut hiljainen ja vaikeasti siirrettävä tieto on seurausta toimijoiden yhteisestä oppimisesta ja keskinäisestä luottamuksesta ja yhteisymmärryksestä. (Rutten & Boekma 2007.) Alueiden ominaislaatu ja niin sanottu paikan henki on tunnistettavissa juuri hiljaisessa tiedossa. Ammattikorkeakoulun läsnäolo muokkaa paikan henkeä, koska ammattikorkeakoulu mm. näkyy fyysisessä ympäristössä rakennuksina ja opasteina ja nousee esille paikallisissa vuorovaikutussuhteissa erilaisina kertomuksina ja tarinoina.

Ammattikorkeakoululle paikkaan juurtumisen prosessi tuottaa aineetonta varallisuutta, kuten asiakas- ja kumppanuuspääomaa sekä sosiaalista pääomaa.

- Sosiaalinen pääoma sisältää ajansaatossa hioutuneet yhteiset toimintamallit ja käytänteet, ymmärryksen toimijoiden rooleista, motiiveista, osaamisista ja visioista. Keskinäisen luottamuksen ja vastavuoroisuuden seurauksena yhteistyöstä tulee tehokasta ja vaivatonta.
- Asiakas- ja kumppanuuspääoma käsittää ammattikorkeakoulun työelämä- ja muut sidosryhmäsuhteet. Samoin, kuin mitä tahansa varallisuutta, myös kumppanuuspääomaa on hoidettava ja kehitettävä (Ylikoski & Kortelainen 2012).

Paikkaan juurtuneisuus antaa edellytykset tukea alueen alhaalta ylöspäin tapahtuvaa kehitystä. Paikka käsitteenä tarkastelee toimijan suhdetta tilaan (Agnew 2005). Paikkaan juurtumisen seurauksena ammattikorkeakoululla on ”sisäpiiriymmärrystä” ja omakohtaista kokemusta alueen olosuhteista. Alueen tarkastelu sisältäpäin antaa alueeseen erilaisen näkökulman, kuin alueen tarkastelu ulkoapäin ja tuottaa niin sanottua paikkatietoisuutta. (Gruenewald 2003.)

- Paikkatietoisuus kehittämisessä tarkoittaa muun muassa sitä, että kehitettävän ja muutettavan lisäksi tunnistetaan myös asiat, joita tulee suojella ja säilyttää (Gruenewald 2003). Paikallisiin olosuhteisiin ja visioihin nojautuva kehittäminen huomioi alueen olemassa olevat rakenteet ja prosessit.

Paikkasuhteen tuottamien positiivisten vaikutusten vaaliminen

Kaikki ammattikorkeakoulut sijaitsevat jossain, mutta kaikkialla ei ole ammattikorkeakouluja. Kuinka ammattikorkeakoulujen paikkaan juurtuneisuuden tuottamat positiiviset vaikutukset voisi tunnistaa ja yhdistää alueelta vaikuttamiseen ja kansainväliseen verkostoitumiseen. Asiantuntijaorganisaatiossa kumppanuussuhteet on perinteisesti nähty osana asiantuntijoiden omaa ammatillista osaamista ja identiteettiä. (Ylikoski ym. 2012.) Ylikoski ym. (2012) osoittavat, että myös ammattikorkeakoulujen kumppanuuspääomaa voi hallita ja kehittää. Asiakas- ja kumppanuuspääoman hallinnan voi myös kytkeä osaksi oppimista, jolloin asiakkuuspääoma johtamisesta saadaan tradenomiopiskelijoille autenttinen oppimisympäristö (Ylikoski ym. 2012).

Kehittämisessä voidaan pyrkiä paikkatietoisuuteen silloinkin, kun kehittäminen suuntautuu sijaintialueen ulkopuolelle. Laurea-ammattikorkeakoulu oli kumppanina valtakunnallisessa Tietotaitotalkoot-kehittämishankkeessa, jonka tuella paikallisyhteisöt kehittivät vuorovaikutus- ja viestintävalmiuksiaan (Kivelä 2012; Kivelä & Viherä 2012). Hankkeessa kehittäminen toteutettiin paikallisyhteisöjen omista lähtökohdista. Viestinnällisten valmiuksien vahvistaminen käynnistyi kunkin paikallisyhteisön omien kehittämistavoitteiden määrittelyllä. Kehittämisen tavoitteet nousivat yhteisöjen omista tulevaisuusvisioista. Kehitettävän omien tavoitteiden tunnistaminen on tärkeää, jottei kehittäminen muutu ulkoa annettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Hankkeessa paikallisyhteisöjen vuorovaikutusvalmiuksia vahvistettiin yhteisöjen omassa toimintaympäristössä ja omissa toimitiloissa. Kehittäminen tapahtui ”paikan päällä”. Samoin hankkeessa käytännön toiminta siirrettiin yhteisölle itselleen. Yhteisöt määrittivät kehittämisen konkreettiset tavoitteet ja olivat oppimisen ja kehittämisen subjekteja omissa toimintaympäristöissään.

Pohdintaa

Ammattikorkeakoulujen alueellisessa vaikuttamisessa paikallisuus, alueellisuus ja kansainvälinen verkostoituminen täydentävät toisiaan. Ilman verkottumista ja avautumista alueen ulkopuolella, alueella vaikuttaminen voi johtaa umpioitumiseen. Toisaalta paikkaan juurtuneisuus tuottaa näkymätöntä, hitaasti rakentuvaa ja vaikeasti mitattavaa positiivista vaikutusta. Alueelle juurtuneisuuden ja fyysisen läheisyyden tuottamat laadulliset vaikutukset on hyvä tunnistaa, jotta

kansainvälisten verkostoitumisen tuottama innovatiivisuutta ruokkiva verkostojen viisaus voitaisiin yhdistää paikkojen viisauteen.

Ammattikorkeakoulujen kannattaa tarkastella oman vaikutusalueen rakennetta ja kehitystä, tunnistaa paikkaan juurtuneisuuden tuomat positiiviset vaikutukset sekä luoda käytänteet kumppanuuspääoman kehittämiseksi ja sosiaalisen pääoman vaalimiseksi. Koska sosiaaliset vuorovaikutussuhteet ulottuvat fyysisestä virtuaaliseen tilaan, olisi hyvä pohtia, miten fyysinen ja virtuaalinen saavutettavuus täydentävät, verkko-oppimista laajemminkin, toisiaan. Toiminnan alueelliselle ulottuvuudelle voi asettaa erilaisia tavoitteita, joten sitä tulisi pyrkiä myös mittaamaan ja seuraamaan monipuolisesti.

Koska ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön tulee olla alueen elinkeinorakenteen huomioonottava, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tarvitaan paikallisten olosuhteiden syvällistä tuntemista. Paikallisten olosuhteiden tunteminen ja paikkatietoisuus mahdollistaa alueellisten toimijoiden voimaannuttamisen sekä alhaalta ylöspäin rakentuvien kehittämisen tukemisen.

Ammattikorkeakoulujärjestelmää on hyvä kehittää paikkatietoisesti ja syntyneitä rakenteita, mahdollisuuksien mukaan, kunnioittaen. Erityisesti rakenteellisessa muutoksessa paikkaan juurtuneisuuden kautta syntynyt aineeton varallisuus olisi tunnistettava ja etsittävä ratkaisuja tämän varallisuuden vaalimiseksi.

Lähteet

Agnew, John. 2005. Space: Place. Julkaisussa: *Spaces of geographical thought*. Toim. Cloke, Paul. & Johnson, Ron. Sage Publications Ltd, London

Gruenewald, David. A. 2003. The Best of Both Worlds: A Critical Pedagogy of Place. *Educational Researcher*, Vol. 32. Nro 3, 3–12.

Kivelä, Susanna & Viherä, Marja-Liisa. 2012. Lähiyhteisöjen tietoyhteiskuntavalmiuksien vahvistaminen paikallisuuden näkökulmasta. *Futura* 4, 16–26

Kivelä, Susanna. 2012. Paikallisuus ja tietoyhteiskunnan virtuaaliset verkostot lähiyhteisöissä. Julkaisussa: *Apuja aktiivisuuteen, välineitä verkostoihin*. Toim. Sihvonen, Mika & Saloniemi, Kirsi. 119–124

Nova, Nicolas. (2005) A Review of How Space Affords Socio-Cognitive Processes during Collaboration. *PsychNology Journal*, Volume 3, Number 2. 118–148

Oinas, Päivi. 1998. *The Embedded Firm? – Prelude for a Reviewed Geography of Enterprise*, Acta Universitatis oeconomicae Helsingiensis. A-143, Helsinki.

Rutten, Roel & Boekema, Frans. 2007. *The Learning Region. Foundations, State of the Art, Future*. Edgard Elgar: Cheltenham, UK

Ylikoski, Teemu & Kortelainen, Mika, J. 2012. A new approach for managing university-workplace partnerships. *Industrial and Commercial Training*. Vol. 44 Nro 6, 349–356.